

Traumatologisk introduktion

Åke Andrén-Sandberg. **Innan bakjouren kommit – riktlinjer för akut omhändertagande av svårt skadade på akutmottagningen.** 166 sidor. Lund: Studentlitteratur; 2005. ISBN 91-44-03528-4.

Recensent: Lars Engborg, överläkare, neurosektionen, RN-kliniken, Universitetssjukhuset i Linköping, AnOpCentrum Östergötland.

|| Detta är bokens andra upplaga. När den första upplagan kom 1993 var det en frisk fläkt som fyllde ett tomrum. Sammanhängande traumatologi på svenska fanns då i stort sett endast som avsnitt i katastrofmedicinska böcker. Åke Andrén-Sandberg medverkade tillsammans med många andra till att föra upp traumaomhändertagandet på dagordningen. Debatten fördes då i många forum, såsom dagspress, TV och Läkartidningen.

Föregångare inom traumatologin

I SBU-rapporten »Trafikolycksfall«, som släpptes i maj 1994, medverkade författaren med vetenskaplig bearbetning. Sammantaget blev det en ordentlig upprustning och uppvärdering av arbetet omkring traumapatienten.

Inspirationskällan var det transatlantiska synsättet med ett systematiskt standardiserat omhändertagande av traumapatienten enligt A–B–C–D–E. Metoden som idag är allmänt erkänd och lärs ut på ATLS(advanced trauma life support)-kurser. Vidare startade författaren traumaregistrering för att kvalitetssäkra traumavårdkedjan.

Nästan identisk med första upplagan

Andra upplagan av boken »Innan bakjouren kommer« är så gott som identisk med första upplagan.

I boken föreligger fortfarande sakfel och stavfel (som jag trodde berodde på tryckfelsniss men som efter kontroll i

första upplagan visar sig vara desamma). Exempel på sakfel är angående tryckpneumotorax på sidan 58: »Mediastinum överskjuts mot den skadade sidan ...«; skall vara oskadade sidan. Exempel på stavfel är på sidan 79: »Bottles sign« skall vara »Battles sign«.

I inledningen av skalltraumakapitlet skriver författaren att det skett en betydande ökning av kunskapen under senaste decenniet, vilken lett till bättre diagnostik och behandling. Tyvärr framkommer inte detta i faktainnehållet i resten av kapitlet eller i boken i övrigt, vilket är olyckligt för novisen, som boken riktar sig till.

Någon uppdatering av fördjupningslitteraturen har inte gjorts. Avsnittet »Vidareläsning« är identiskt med det i första upplagan, dvs har nu över tio år gamla referenser. Detta lämnar läsaren utan möjlighet att få insyn i det senaste decenniets kunskapsutveckling, som författaren hänvisar till på flera ställen i boken.

I skalltraumakapitlet får hyperventilation en framträdande plats, trots att det i dagsläget endast skall ges till den som har hotande hjärnstamsinklämning för att vinna tid för kirurgisk åtgärd eller peroperativt för att undvika att hjärnan pressas ut genom kraniotomin. För övriga svårt skallskadade är kontrollerad normoventilation det som förordas.

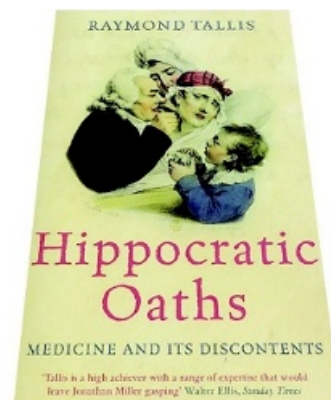
Försök till förbättrad layout

Icke fullföljda ansatser för att få boken mer översiktlig och lätt att hitta i har gjorts men är inte konsekvent genomförda i alla kapitel. I kapitel 2, »Första omhändertagandet«, har man t ex lyft fram nyckelpunkter genom att mörklägga bakgrunden under de olika A–E-punkterna. Den layouten skulle om den fullföljts i alla kapitel fått boken att bli ett praktiskt verktyg, som målgruppen ogärna skulle släppa ifrån sig vid arbetet på akuten.

Alltför ytlig och dåligt uppdaterad

Helhetsintrycket är att bokens brister från första utgåvan inte har åtgärdats. Kunskapsutvecklingen, som författaren nämner, lyser med sin frånvaro i texten, så också referenser. Jag ser inte att denna upplaga av boken tillför något nytt för dem som arbetar på akutmottagningen eller inom primärvården.

Boken blir mest en introduktion och är då alltför ytlig och inte uppdaterad för att bli köpt av målgruppen. Det hade varit bättre om andra upplagan hade reviderats mer utförligt och avspeglat innehållet i sjunde utgåvan av ATLS 2004.

Doktorn: en vänlig försäljare i vårdshoppingcentret

Raymond Tallis. **Hippocratic oaths: Medicine and its discontents.** 342 sidor. London: Atlantic Books; 2004. ISBN 1-84354-126-2.

Recensent: Reet Arnman, f d medicinöverläkare, Uppsala.

|| Raymond Tallis är professor i geriatrisk medicin vid Manchesters universitet. Han har en stor medicinsk vetenskaplig produktion bakom sig, i vilken också ingår uppmärksammade publikationer i bl a filosofi och litteraturkritik. Förra året bedömdes han höra till Englands 100 viktigaste intellektuella.

I sin analys av missnöjet med dagens sjukvård har Tallis den praktiskt arbetande klinikers utgångspunkt. Hans fallbeskrivningar har en äkthetsprägel. Han har varit med om att av anhöriga till en 97-årig kvinna, inlagd på grund av tilltagande hjärtsvikt, bli anklagad för inkompetent medicinsk vård. Kvinnan hade ju varit bra tills hon kom in, något i vården måste vara fel. Negligerades hon på grund av sin ålder?

Kugge i ett konstigt maskineri

Tallis ställer den spridda beskrivningen av den Gudlike, vite, manlige överläkaren, som talar förbi patienterna och aldrig inhämtar de underställdas synpunkter, mot den – i verkligheten ofta kvinnliga – kugglika överläkaren, som ständigt är i spänd brådska, jagar mellan kliniskt arbete, undervisning, forskning, administration, lokala, regionala och nationella kommittéer. Avdelningsronderna går fortare än hon skulle önska. Överbokade mottagningar (utan personalresurser) betas av med en hastighet som inte är förenlig med att ge patienterna den tid och uppmärksamhet de är i behov av och som doktorn skul-